

УДК: 34:351.74

DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-79-2-94-100>

Мердов Станіслав Павлович,
старший викладач
(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8816-5384>

ВИКОРИСТАННЯ СПОРТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В МЕЖАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ КОНЦЕПЦІЇ «COMMUNITY POLICING»: ЗАРУБІЖНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД

Статтю присвячено аналізу зарубіжного та національного досвіду використання спортивного потенціалу в межах реалізації заходів концепції «Community Policing», його узагальненню та визначенню подальших напрямів діяльності в цій сфері. Зроблено висновок, що використання спортивного потенціалу підрозділами поліції в межах реалізації заходів концепції «Community Policing» є важливим інструментом профілактичного впливу, засобом створення довірливих відносин між населенням та поліцією, а також популяризації здорового способу життя, відповідального ставлення до здоров'я. Автором запропоновано напрями вдосконалення діяльності поліції в цій сфері.

Ключові слова: поліція; населення; взаємодія; спорт; спортивні заходи; Community Policing.

Постановка проблеми. Із запровадженням новітніх підходів у діяльності Національної поліції України та реалізацією концепції «Community Policing» особливо актуальними стають питання пошуку прогресивних засобів, заходів взаємодії поліції і суспільства, що обумовлюється розвитком нової філософії діяльності Національної поліції України на сучасному етапі державотворення – служіння населенню шляхом надання поліцейських послуг. На сьогодні Національна поліція України може засвідчити успішність цієї діяльності вдало реалізованими проектами в рамках концепції «Community Policing», проте це не означає необхідності зупинення такої діяльності, а навпаки зумовлює розширення наявних інструментів взаємодії.

Одним із таких ефективних інструментів взаємодії між поліцією та населенням, який застосовується в усьому світі, є спорт. Слід наголосити, що останнім часом спорт набуває все більшого поширення в Україні як новий нестандартний підхід у діяльності поліції, що спрямований на формування соціально прийнятної, правосвідомої поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі достатньо уваги приділено загальним питанням реалізації концепції «Community Policing»,

зокрема, у роботах таких науковців, як Р. І. Благута, О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк, З. Я. Ковальчук, О. М. Ковбич, Н. В. Лебедева, С. В. Медведенко, Д. І. Сергенюк, В. В. Серета. Зарубіжний досвід організації взаємодії поліції із суспільством був предметом дослідження в наукових доробках К. Л. Бугайчука, В. А. Гузя, Ю. О. Загуменної, І. О. Святокума, В. В. Чумака. Однак питання використання спортивного потенціалу в межах реалізації заходів концепції «Community Policing» не було розглянуто, що й обумовило предмет нашого дослідження.

Метою статті є аналіз зарубіжного та національного досвіду використання спортивного потенціалу в межах реалізації заходів концепції «Community Policing», його узагальнення та визначення подальших напрямів діяльності в цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Нині в усьому світі відомі успішні практики застосування цього інструменту в діяльності поліції. Цей інструмент реалізовується шляхом проведення різноманітних заходів спортивного спрямування із залученням різних верств населення. Проте аналіз наявних зарубіжних практик застосування спорту як інструменту взаємодії поліції і населення свідчить про те, що вони є найбільш розповсюдженими та дієвими у відносинах поліції з молоддю та дітьми.

Найбільш активного розповсюдження така практика отримала у Сполучених Штатах Америки. Наприклад, у США функціонує Детройська поліцейська атлетична ліга, яка протягом багатьох років залучає поліцейських до реалізації спортивних програм, використовуючи їх як тренерів і наставників для молоді [1]. Прикладами таких успішних спортивних програм, що сприяють налагодженню зав'язків між поліцією і молоддю, є проекти:

– Saturday Morning Hoops – програма, запроваджена в Новому Орлеані, розроблена Національною баскетбольною асоціацією в партнерстві з поліцією, спрямована на розширення можливостей молоді за допомогою гри в баскетбол та ознайомлення їх із концепціями лідерства, вирішення конфліктів, самобутності й різноманітності [2];

– Cops and Kids Sports Programs – програма, у межах якої офіцери поліції проводять спортивні ігри з баскетболу, бейсболу, волейболу, футболу для дітей, проводять спільні спортивні змагання між поліцейськими та молоддю, що сприяє розвитку між ними конструктивних відносин [3];

– Chicago Westside Sports – програма, що реалізується за участю місцевої поліції, церкви та громадських некомерційних організацій, які залучають дітей у віці від 8 до 14 років до різних спортивних заходів. За результатами діяльності цієї програми 68 % опитаних дітей, що брали в ній участь, зазначили про довіру до поліцейських [4];

– Hospitality House – позашкільна академічна і спортивна програма для молоді з так званих груп ризику. Її суть полягає в тому, що місцева поліція має свою баскетбольну команду, а гра в баскетбол є доволі популярним заняттям серед місцевих жителів, така спільність інтересів спонукала до проведення спортивних змагань між цими суб'єктами [5].

Дослідження свідчать, що діяльність щодо запровадження атлетичних поліцейських ліг, які співпрацюють із територіальними громадами, позитивно

впливає на запобігання вчиненню правопорушень та сприяє відмові соціально неприйнятної, а іноді й протиправної поведінки молоді [6].

Активно спільні проєкти поліції і суспільства здійснюються в Німеччині. Позитивним прикладом такої діяльності є реалізація проєкту «KICK – спорт проти молодіжної злочинності», концептуальними напрямками якого є залучення дітей та молоді з груп ризику до занять спортом, їх інтеграція у спортивні й освітні проєкти; проведення профілактичних заходів для названих цільових груп у тісній співпраці з регіональними співробітниками поліції [7].

Ще однією успішною практикою, яка довела свою дієвість, є запроваджений у федеративній землі Шлезвіг-Гольштейн ще в 1993 році за підтримки Державної спортивної асоціації проєкт «Спорт проти насилля, нетерпимості і ксенофобії», який використовує спорт як засіб боротьби із зростаючою схильністю до насильства, особливо серед дітей та молоді. У межах зазначеного проєкту наразі функціонує понад шістдесят проєктних груп у різних регіонах федеративної землі за участю представників місцевої поліції [8].

За експертними оцінками німецьких фахівців, запровадження в Німеччині спортивної програми «SPIN», яка є програмою раннього втручання для осіб від 10 до 18 років у регіонах із високим рівнем злочинності серед неповнолітніх та обмеженими можливостями для молоді, визнано, що спорт є ефективним методом зміни негативної поведінки серед молоді [9, с. 98, 119].

Заслуговує на вивчення в межах нашого дослідження і позитивний досвід Великобританії, де ще в 1979 році було засновано громадську організацію «The Police Community Clubs of Great Britain», до складу якої входять як діючі, так і колишні працівники поліції [10]. Визнаючи роль, яку може відігравати аматорський бокс у взаємодії з «важкодоступними спільнотами» та особами, що вчиняли або схильні до вчинення правопорушень, зазначеною організацією реалізується низка спортивних програм (не лише пов'язаних із боксом. – С. М.), спрямованих на реабілітацію засуджених осіб, підтримку й реабілітацію осіб, що брали участь у військових операціях, розрахованих на осіб з інвалідністю з метою їх інтеграції в суспільство, залучення та надання допомоги молоді в питаннях безпеки, ведення здорового способу життя та максимального використання особистісного потенціалу в соціумі. На нашу думку, указаний досвід є доволі цікавим з погляду того, що, порівняно з іншими проаналізованими нами країнами, заходи, що реалізуються в межах цього проєкту, спрямовані не лише на молодь, а й на доросле населення.

Зауважимо, що останнім часом спорт як інструмент взаємодії між поліцією та населенням набув поширення і в роботі Національної поліції України. Проте аналіз діяльності її підрозділів свідчить, що, як правило, переважно він реалізовується підрозділами ювенальної превенції та патрульної поліції, що, на нашу думку, обумовлено яскраво вираженою профілактичною спрямованістю їх діяльності.

Наприклад, за ініціативою підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України у 2018 році проведено Всеукраїнський дитячий турнір із дворового футболу «Мільйон на стадіон». Крім того, у рамках реалізації угоди про співпрацю у сфері розвитку фізичної культури і спорту між Фізкультурно-спортивним товариством «Динамо» України та Національною поліцією України спільно з Національним олімпійським комітетом України, Федерацією легкої атлетики

України та Департаментом превентивної діяльності Національної поліції України проводиться щорічний чемпіонат із легкоатлетичного чотириборства серед дітей, які перебувають у конфлікті з законом, опинилися у складних життєвих обставинах, з багатодітних сімей.

У 2019 році Національна поліція України в особі підрозділів превентивної діяльності брала участь у реалізації проекту «Спорт заради розвитку» задля превенції в роботі з дітьми, у рамках якого проводився турнір із футболу під назвою «Кубок довіри», що відбувся за підтримки Дитячого фонду ООН в Україні (ЮНІСЕФ) та благодійного фонду «Розвиток футболу в Україні».

У межах меморандуму про взаємодію Національної поліції України та Федерації футболу України у 2017–2020 роках реалізовано соціальний проєкт «Відкриті уроки футболу», мета якого полягала в консолідації зусиль учасників, спрямовувалася на організацію та проведення фестивалів, уроків, змагань, спортивних свят та будь-яких інших форм заходів з елементами «Відкритих уроків футболу» та принципу «спорт для всіх» як виховного інструменту для впровадження цінностей здорового способу життя молоді, профілактики та подолання дитячої злочинності й конфліктів, налагодження дружби та зближення батьків дітей із різних соціальних верств (із залученням дітей вимушених внутрішньо переміщених осіб, дітей військовослужбовців – учасників антитерористичної операції, дітей із соціально незахищених сімей, дітей-сиріт або з неповних сімей та позбавлених батьківського піклування, дітей з обмеженими можливостями, різних національностей і статі).

На початку 2022 року підрозділами ювенальної превенції спільно зі Спортивним комітетом України за підтримки Parimatch Foundation Ukraine реалізується новий проєкт під назвою «Спорт для кожного», метою якого є залучення дітей, родини яких опинилися у складних життєвих обставинах, до систематичних занять із фізичної культури та спорту.

Одним з етапів реалізації зазначеного проєкту є запровадження програми «Спортивний наставник», яка наразі стартувала в чотирьох регіонах – Волинській, Запорізькій, Тернопільській та Донецькій областях. Її суть полягає у проведенні видатними спортсменами тренувань для дітей, що опинилися у складних життєвих обставинах, до яких долучаються і працівники ювенальної превенції. Такі заходи мотивують дітей до соціально правильної поведінки та допомагають налагодити комунікацію з дітьми, які опинилися у непростих життєвих обставинах.

Спорт як інструмент взаємодії активно застосовується підрозділами патрульної поліції в таких форматах:

– проведення спортивних заходів для підтримки молоді й залучення її для подальшої співпраці (наприклад, акція «У здоровому тілі – здоровий дух!», спортивно-польова гра «Mukachevo adventure race», військово-патріотичні змагання «Бойова двійка» тощо);

– участь працівників патрульної поліції у змаганнях, марафонах, флешмобах тощо (наприклад, акція «Велосипедом на роботу», марафон «Ігри патріотів» та ін.);

- проведення спортивних заходів для пропагування здорового способу життя (наприклад, проєкт «Upgrade Police Project», змагання «Козацькі розваги» тощо);
- участь у заходах, які привертають увагу до соціально важливих проблем (наприклад, акції «Футбол проти расизму», «Забіг проти насильства», загальноміська ранкова зарядка «Зарядись толерантністю» та ін.);
- проведення спортивних заходів, що мають на меті розвиток взаємодії з громадою та підтримку інклюзивного підходу в роботі поліції (наприклад, спортивно-розважальний захід «Інклюзивний марафон», футбольний захід «Матч дружби» тощо);
- проведення благодійних спортивних заходів (наприклад, благодійний забіг до Дня захисту дітей «Біжи зі мною», благодійний забіг «Night run») [11, с. 54–60].

Безумовно, такі заходи привертають увагу населення до діяльності поліції в питаннях створення безпечного середовища громад, демонструють відкритість та прозорість діяльності її підрозділів, сприяють налагодженню партнерських відносин між поліцією та населенням.

Узагальнення зарубіжного та національного досвіду використання спортивного потенціалу в межах реалізації заходів концепції «Community Policing» свідчить, що переважно заходи реалізуються в молодіжному та дитячому середовищі, що пояснюється цілеспрямованістю та призначенням таких заходів – вплив на свідомість і поведінку осіб із метою формування в них позиції добровільного дотримання норм права, раннє профілактичне втручання, залучення таких осіб до змістовних занять у вільний час. У свою чергу, недооцінювання використання цього інструменту серед дорослих осіб є суттєвим недоліком такої діяльності.

На наш погляд, інструменти взаємодії поліції з населенням через спорт допомагають у цілому змінити сприйняття поліції населенням, а також дозволяють працівникам поліції зрозуміти приховані упередження щодо мешканців конкретної громади, у якій вони працюють, усвідомити їхні потреби щодо питань безпеки з метою створення безпечного середовища.

Висновки. Отже, використання спортивного потенціалу підрозділами поліції в межах реалізації заходів концепції «Community Policing» є важливим інструментом профілактичного впливу, засобом створення довірливих відносин між населенням та поліцією, а також популяризації здорового способу життя, відповідального ставлення до здоров'я. Позитивно оцінюючи таку діяльність, зауважимо, що подальші зусилля підрозділів поліції в цьому напрямі, на нашу думку, повинні бути спрямовані на:

- розширення кола суб'єктів та географії проєктів, що здійснюються і будуть запроваджені, адже на сьогодні їх реалізація відбувається лише у великих містах України;
- розширення видів спорту, потенціал яких реалізується;
- пошук нових партнерів для втілення спільних проєктів, отримання їхньої підтримки на державному рівні;

– повсюдне висвітлення позитивних результатів реалізованих проєктів через засоби масової інформації, включаючи особливо популярні серед населення соціальні мережі «Facebook», «Instagram», «TikTok» та «Like».

Насамкінець зазначимо, що спорт має властивість об'єднувати людей, незважаючи на їхні відмінності, а запроваджені спортивні ініціативи дають можливість населенню та правоохоронним органам працювати разом для зміцнення зв'язків поліції і населення, забезпечують дієвий профілактичний і правоосвітницький ефект у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Andrew Mac Intosh. Sports Serve as Tool to Improve Police-Community Relationships. URL: <https://risetowin.org/perspectives/2017/6-5/sports-serve-as-tool-to-improve-police-community-relationships/index.html> (дата звернення: 10.05.2022).
2. Saturday Morning Hoops. URL: <https://jr.nba.com/saturday-morning-hoops/> (дата звернення: 10.05.2022).
3. Police and community. URL: <https://www.palnyc.org/police-and-community> (дата звернення: 10.05.2022).
4. Jon Solomon. Race in America: can cops as coaches in youth sports offer some healing? URL: <https://www.aspeninstitute.org/blog-posts/race-in-america-can-cops-as-coaches-in-youth-sports-offer-some-healing/> (дата звернення: 10.05.2022).
5. Community basketball game bridges relationship between youth and police. URL: <https://www.rbcwealthmanagement.com/us/en/news-events/events/community-basketball-game-bridges-relationship-between-youth-and-police/detail/> (дата звернення: 10.05.2022).
6. Eric A. Brower. Balling with the Boys in Blue: How Police Athletic Leagues Affect Attitudes Toward Police. URL: <https://www.siena.edu/files/resources/balling-with-the-boys-in-blue-how-police-athletic-.pdf> (дата звернення: 10.05.2022).
7. KICK – sport gegen jugenddelinquenz. URL: <https://www.kick-projekt.de/> (дата звернення: 10.05.2022).
8. Sport gegen Gewalt, Intoleranz und Fremdenfeindlichkeit. URL: <https://www.lsv-sh.de/sportwelten-projekte/sport-soziales/sport-gegen-gewalt/> (дата звернення: 10.05.2022).
9. Bürgernahe Polizeiarbeit in der Europäischen Union heute. Toolbox. Reihe Nr 14. 2018. 158 s.
10. The Police Community Clubs of Great Britain. URL: <https://www.policecommunityclubs.org/> (дата звернення: 10.05.2022).
11. Взаємодія поліції та громади. Досвід відділу зв'язків з громадськістю Департаменту патрульної поліції. Київ, 2020. 97 с.

References

1. Andrew Mac Intosh. Sports Serve as Tool to Improve Police-Community Relationships. URL: <https://risetowin.org/perspectives/2017/6-5/sports-serve-as-tool-to-improve-police-community-relationships/index.html> (data zvernennia: 10.05.2022).
2. Saturday Morning Hoops. URL: <https://jr.nba.com/saturday-morning-hoops/> (data zvernennia: 10.05.2022).
3. Police and community. URL: <https://www.palnyc.org/police-and-community> (data zvernennia: 10.05.2022).
4. Jon Solomon. Race in America: Can Cops as Coaches in Youth Sports Offer Some Healing? URL: <https://www.aspeninstitute.org/blog-posts/race-in-america-can-cops-as-coaches-in-youth-sports-offer-some-healing/> (data zvernennia: 10.05.2022).
5. Community basketball game bridges relationship between youth and police. URL: <https://www.rbcwealthmanagement.com/us/en/news-events/events/community-basketball-game-bridges-relationship-between-youth-and-police/detail/> (data zvernennia: 10.05.2022).
6. Eric A. Brower. Balling with the Boys in Blue: How Police Athletic Leagues Affect Attitudes Toward Police. URL: <https://www.siena.edu/files/resources/balling-with-the-boys-in-blue-how-police-athletic-.pdf> (data zvernennia: 10.05.2022).

7. KICK – sport gegen jugenddelinquenz. URL: <https://www.kick-projekt.de/> (data zvernennia: 10.05.2022).
8. Sport gegen Gewalt, Intoleranz und Fremdenfeindlichkeit. URL: <https://www.lsv-sh.de/sportwelten-projekte/sport-soziales/sport-gegen-gewalt/> (data zvernennia: 10.05.2022).
9. Bürgernahe Polizeiarbeit in der Europäischen Union heute. Toolbox. Reihe Nr 14. 2018. 158 s.
10. The Police Community Clubs of Great Britain. URL: <https://www.policecommunityclubs.org/> (data zvernennia: 10.05.2022).
11. Vzaiemodiia politsii ta hromady. Dosvid viddilu zviazkiv z hromadskistiu Departamentu patrolnoi politsii [Interaction between the police and the community. Experience of the Public Relations Department of the Patrol Police Department]. Kyiv, 2020. 97 s. [in Ukrainian].

Merdov Stanislav,
Senior Lecturer
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8816-5384>

**USE OF SPORTS POTENTIAL IN THE FRAMEWORK OF THE IMPLEMENTATION
OF EVENTS OF THE "COMMUNITY POLICING" CONCEPT:
FOREIGN AND DOMESTIC EXPERIENCE**

With the introduction of new approaches to the activities of the National Police of Ukraine at the present stage of its development, the implementation of measures of the "Community Policing" concept, the issues of finding new ways, activities of interaction between the police and society are of particular relevance, which is due to the development of a new philosophy of police activity. Given this, the article is devoted to the analysis of foreign and national experience in the use of sports potential in the framework of the implementation of the activities of the "Community Policing" concept, its generalization and determination of further areas of activity in this area. It analyzes the successful practices of the implementation of joint sports projects by the police and the population in such countries as the United States of America, Germany, Great Britain, and also examines the national experience of the Ukrainian police in this aspect. The generalization of foreign and national experience in the use of sports potential in the framework of the implementation of the activities of the "Community Policing" concept indicates that in the vast majority they are implemented in the youth and children's environment, which is explained by the purposefulness and purpose of such events - the impact on the consciousness and behavior of individuals in order to form they have positions of voluntary compliance with the rule of law, early preventive intervention, involvement of such persons in meaningful leisure activities. In turn, the underestimation of the use of this tool among adults, according to the author, is a significant drawback of such activities. It is concluded that the use of sports potential by police units in the framework of the implementation of measures of the "Community Policing" concept is an important tool for preventive impact, a means of creating trusting relationships between the population and the police, as well as a means of promoting a healthy lifestyle, a responsible attitude to health. Positively evaluating the national practice of implementing sports projects by the police, the author suggests ways to improve their activities in this direction.

Key words: police; people; interaction; sports; sports events; Community Policing.

Надіслано до редколегії 15.05.2022
Рекомендовано до публікації 23.05.2022